

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարւան 6 ռուբլի.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմային խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция «Мпакъъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տ է Լ Է Ք օ Ն № 253.

Պարագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի եւ տօն օրերէն).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
Իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տ է Լ Է Ք օ Ն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դանդաղ է առաջ գնում.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Անդրերթիւթիւնից փնտրված չենք օգտին. Հնագիտական ընկերութեան նախագահութեան նիստը. Նամակ Ախալքալաքից. Նամակ իմպերատրիսան. Ներքին լուրեր. —ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Յովսէփ կաթողիկոս Արղութեան.

ԴԱՆԴԱԿ ԵՒ ԱՌԱՋ ԳՆՈՒՄ

Ոչնչից ստեղծագործութիւն. անելու փորձերը շարունակվում են տեղի ունենալ և մեր օրերում: Օրինակ, Մոսկովա քաղաքը ամեն տարի արտահանում է երկու և կէս միլիոն վերջու քանակութեամբ աւելի գինի, քան ինքը ստանում է: Այդ 2 1/2 միլիոն վերջու գինին պատրաստվում է քաղաքում ջրի, շաքարի և ուրիշ բաղադրութիւնների միջոցով և յետոյ ծախվում իսկական գինու փոխարէն:

Այդ տխուր երեւոյթի վրա մի քանի տարի արանից առաջ ուղարկութիւն էր դարձրել Ս. Կուլիշանքով, իսկ մի քանի օր առաջ մայրաքաղաքի գիտնական մի ընկերութեան մէջ Գրիշինկո, որ յատուկ զեկուցման մէջ բացատրեց գինու կեղծումների հասցրած ահաբեկ փնտրումները, առաջարկում էին միջոցներ մշակել այդ տխուր երեւոյթի առաջն առնելու համար: Գրիշինկոյից չափազանց մեծ ծաւալ է ստացել: Նրա դէմ պէտք է կուռն օրէնսդրական և վարչական կարգադրութիւններով: Կովկասը, Կրիմը և Բուսարաբիան միասին, չը նայելով որ աւելի ընդարձակ տարածութիւն ունեն քան Ֆրանսիան, արդիւնաբերում են տասն և հինգ անգամ աւելի պական քանակութեամբ գինի, քան այդ երկիրը: Արդարեւ առաջին երեք տեղերը իւրաքանչիւր տարի արդիւնաբերում են 28 միլիոն վերջու գինի, միւլգրեւ Ֆրանսիան տալիս է 400 միլիոն վերջու: Նայելով այդ համեմատական թւերին՝ կարելի էր մի քանի երեւոյթներ, որ գուցէ արհեստական գինու քանակութեան մեծանալը արդիւն է այն բանի, որ բնական,

իսկական գինին շատ թանկ է իր փորը արդիւնաբերութեան պատճառով: Սակայն դա սխալ ենթադրութիւն է: Զուտ, անխառն գինին բարձր գին չունի վաճառանոցում և նա ստիպված է տեղ տալ արհեստական անպիտան գինուն, որ կարողացել է վաճառանոցում աւելի լաւ վիճակի արժանանալ:

Մի բան յամենայն դէպս ճիշտ է, այդ այն է, որ մեր գինեգործները շատ քիչ են մտածում կատարելագործութիւններ անելու և մեր երկրի արդիւնաբերութեան մի արնայիս կարեւոր առարկայի համար, ինչպէս է գինին, հաստատ և ապահով վաճառանոց գտնելու: Մինչև այժմ մենք շարունակում ենք հին եղանակով վարել մեր ամբողջ այգեգործական տնտեսութիւնը, և ինչ զարմանալի բան կայ, որ առաջ չենք գնում և կանգնած ենք անշարժ նոյն կէտի վրա:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Հաստ գրքերի ժամանակը անցել է կամ անցնում է: Այսպէս է ամեն տեղ: Ամեն տեղ առաջ է եկել գրական նոր գործերը, լրագրերը, որ տիրում է հրապարակի վրա, որ ունի հազարաւոր, միլիոնաւոր ընթերցողներ: Գրականութիւնը մանրացել է—այս գանգատը մենք լսում ենք աշխարհի համարեա բոլոր կողմերից: Խօսքը, ի հարկէ, այն գրականութեան մասին է, որ նշանակված է ընթերցող հասարակութեան համար, այն գրականութեան մասին, որ ընթերցանութեան թելով է ներթել մատակարարում: Զրկան այլ եւս հաստափոր վէպերը, բանաստեղծների հիւստածքները կարճ ու համառոտ են: Գեղարուեստական գրականութեան մէջ աշխատողը պէտք է նկատի ունենայ ընթերցողին, պէտք է իմանայ, որ նա ժամանակ չունի, որ նա կարող է կարգաւ միայն փոքրիկ, թելով բաներ: Վերջոյ Հրեգոյ «Թշուառները» կամ Էմիլ Սիւի «Թափառական Հրեայի» ծաւալով վէպերը այժմ միայն արտասի կարող էին ազդել ընթերցողներին: Բայց գրականութեան մանրացումը, կրկնում ենք, պէտք է հասկանալ զիստաբարձ անգարուեստները շատ աննպաստ էին. երկիրը հեծում էր մանրեղան լուծի տակ, բայց ժիւր կաթողիկոսը աշխատում էր եռանդով եւ կարողանում էր գլուխ բերել իր ձեռնարկած բարեկարգութիւնները: Մեծ նշանակութիւն ունէր այն հանգամանքը, որ նա, նախ քան կաթողիկոսանալը, երկար տարիներ նուիրակութեան պաշտօնով չլրջ էր շատ հայաբնակ տեղեր, եղել էր Կ. Պոլսում, Երուսաղէմում, Հնդկաստանում եւ ամեն տեղ առանձին ուղարկութեան էր արժանացել իր ընդունակութիւնների շնորհիւ: Այդ հեղինակութիւնը շատ էր օգնում նրան կաթողիկոսական աթոռի վրա. նա գիտումներ էր անում զանազան տեղերի հայերին, ստանում էր բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւն եւ իրագործում էր իր բարենորոգութիւնների ծրագիրները:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՅՈՎՍԷՓ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

(Շարունակութիւն *)

Յովսէփի մանկութեան եւ պատանեկութեան մասին մենք համարեա ոչինչ տեղեկութիւն չունենք: Յայտնի է միայն, որ նա սկզբնական կրթութիւնն ստացաւ Սանահնի վանքում եւ ապա ուղարկվել է իմպերատրիսայի Այդոնի 1763 թւին կաթողիկոս դարձաւ: Սիմէօն Երեւանցի, XVIII դարի նշանաւոր հայ հոգեւորականներից մէկը, որին Յովսէփը անուանում է իր ուսուցիչը: Մենք չը գիտենք, թէ արդեօք Յովսէփը Սիմէօնի աշակերտ դարձել է մինչև նրա կաթողիկոսանալը, թէ ուսումն ստացել է կաթողիկոսի հաստատած ժառանգաւորաց դպրոցում:

Ինչպէս էլ եղած լինի, կարեւորը այն է, որ Արղութեանը կրթվելը եւ զարգացաւ: Սիմէօն Երեւանցու պէս մի հոգեւորականի ազդեցութեան տակ: Սիմէօնը ուսումնասէր էր, ժամանակի լաւ կրթութիւն ստացած. ամենից գրելու արարքն այն է, որ նա ունէր գործելու մեծ եռանդ եւ ընդունակութիւն: Սիմէօնը բարեկարգեց իշխանիւնը, կանոնաւորեց բազմաթիւ կնճառ եւ դժուար հարցեր. նա առաջինը եղաւ, որ Հայաստանի ճողի վրա տպարան եւ թղթի գործարան հիմնեց, սկսեց գրքեր տպագրել իշխանիւնում: Քաղաքական հանգամանք-

*) Տես «Մշակ» № 54.

տական գրութեանը վերաբերմամբ: Եթէ այժմ մանր վէպիկներ ու փոքրիկ ոտանավորներ են կարող հրատարակվել, դա չէ նշանակում, թէ գրական աշխարհը երբեք չէ ել տեսնում հասարակութիւնը: Այդ տեսակ հրատարակութիւններ այժմ էլ լոյս են տեսնում, բայց նրանց յօդուքներն ու հրատարակողները այն մարդիկ չեն, որոնք աշխատում են լրագրութեան մէջ. դրանք գիտնականներն են, որոնք իրանց մասնագիտութեան չըլաւնից դուրս չեն գալիս, որոնք ոչինչ գործ չունեն հրապարակախօսութեան կամ գեղարուեստական գրականութեան հետ: Մեր ժամանակը մասնագիտութիւնների ժամանակ է: Այս հիմնական յատկանիշը նկատողութեան չէ անում «Բաղմալեպ» ամսագիրը, որի վերջին համարում տպված «Մեր ժամուրը» յօդուածը չօղաւնի է մի քանի լուրջ հարցեր: Մեղանում մի ժամանակ հրատարակվել են Չամչեանի ընդարձակ «Հայոց պատմութիւնը», «Հայկազեան թաղիքը» եւ այլ պատկանելի, ստուար աշխատութիւններ. իսկ այժմ այդպիսի գործեր չեն երևում: Ինչ է պատճառը: Ամազգիքը գտնում է, որ մեծ աշխատութիւններ յօդուածները գրաբարաններն էին, բայց աւելացնում է, որ ինքը չէ ուզում ասել, թէ պէտք է նորից գրաբարանի գիմել:

Այլ եւս նոյն իսկ գրաբարանը բնութեամբ է, որ ի դուր է ընդգրկմանը աշխարհիկ լեզուի հոսանքին, քանի որ այն է անուս եւ ուսեալ դասակարգին գործածած եւ հասկացած լեզուն. ի դուր է պաշարներ մղել, վասն զի վնասը ժողովուրդը դասակարգին կը դաշի. հարկը կը ստիպէ տեղի տալ. այլ եւս միաբան գործունէութեան պէտքն կը զգացուի. անցնելով մեզ վրայ, որ աշխարհաբարանը ինքնուրոյն գրականութեան մը փայլը մը, մեծ զարկ մը չի կրցաւ տալ, այլ նորէն գրաբարաններու վտարաններին լոյս ջրակոյտը նոյն խաւար գրականութեան մէջ. մասնագէտ աշխարհաբարաններ գիտութիւնները չի կարողայան ժողովրդեան մէջ ծաւալելու. բայց գրաբարաններու դասակարգէն ամեն ճիւղի գրքեր աշխարհիկ լեզուով հրապարակ եւան, հրատարակութիւններ, որոնք անտարակոյս բուն մասնագէտներէ թելէ պատրաստուէին, աւելի յատուկ արժանիք մը կրնային ունենալ:

Մեր կարեւորը, հարցը չէ կարելի լուծել գրաբարան—աշխարհաբարանի միջոցով: Եթէ մենք ունենել ենք Չամչեանի երեք հատորները,

պատճառն այն է, որ եղել է Չամչեան, XVIII դարի ամենախոշոր հայ գրագէտը. չը կայ նրա տոկոսնութիւնը, ապելցնող աշխատանքութիւնը ունեցող մարդ, եւ մենք չունենք ընդարձակ հայոց պատմութիւն, եթէ հրատարակվել է «Հայկազեան Բաղիքը», դրա պատճառը այն է, որ եղել են երեք վարդապետներ, որոնք 50 տարի աշխատել են այդ գործի վրա: Գրաբարը կամ աշխարհաբարը չեն մեղաւոր, որ պատկանելի հրատարակութիւններ չեն երևում այժմ, այլ չը կան աշխատանքներ, չը կան պատրաստ եւ ընդունակ մարդիկ: Մեր աշխարհաբարը այժմ այնքան զարգացել է, այնքան հարուստ է համեմատաբար, որ կարող է շատ լաւ ծառայել հայ պատմաբանին, աւելի լաւ, քան գրաբարը ծառայել է Չամչեանին: Եւ սակայն նոյն իսկ վերնորդում, որ այնքան զարմանալի տոկոսն աշխատանքներ են եղել, այժմ Չամչեանների յաջորդներ չեն երևում: Այդտեղ լին մեղք ունի պարբերական մամուլը. հօ այդ մամուլը երբեք չէ ձգտել պատմաբանի, բառարան կազմողի, գիտութեան ճիւղերը հայացնողի պաշտօնը իւրացնել: Այդ, մենք էլ, իրեւն պարբերական մամուլի ներկայացուցիչներ, շատ եւ շատ ցանկանում ենք, որ հրատարակվել մի նոր, ընդարձակ հայոց պատմութիւն, որ լոյս տեսնէին հանրագիտական բառարաններ: Բայց երբ տեսնում ենք, որ չը կան այդպիսի գրքեր, ասում ենք, թէ պատճառն այն է, որ չունենք պատրաստ մարդիկ, որ մեղանում կան միայն փոքրիկ, սահմանափակ, իրանց ջրից դէնք ոչինչ չը տեսնող մասնագէտներ: Այդ մասնագէտները կարող են ահաբի հատորներ գրել: Խորենացուն ոչնչացնելու կամ արդարացնելու համար, բայց երբեք չեն կարող գրել մի փոքր ի շատէ մանրամասն հայոց պատմութիւն: Հարցնում ենք. ինչպէս կարող է մի ազգ մեծ գործեր կատարել, երբ այդ ազգի մէջ չը կան աշխատանքներ, երբ այդ ազգը իր համար պարծանք է համարում արհամարհել իր մայրենի գրականութիւնը, երբ հայը հայերէն չէ կարգում, երբ ուսումն առած հայը կամ անբարեխիղճ ու անզգայ մի չահաճով է կամ «բայեազ» չէ անում իր մասնագիտութիւնը ծառայեցնել իր ազգի գրականութեան: Շատ ու շատ բնական է, հասկանալի եւ արդար, որ մի այդպիսի ազգ ունի մի հատիկ ընդար-

քան էր փայլաւոր հայերին, որքան էր աշխատում գրաւել նրանց: Պետքը իր քաղաքական լայն ծրագիրների մէջ մեծ տեղ էր տալիս արեւելեան քրիստոնեաների ազատութեան գործին: Նրա օրով Ռուսաստանը հայերի համար դարձաւ ոչ միայն առեւտրական չահաւէտ ասպարէզ, այլ եւ մի երկիր, որ պիտի իրագործէր նրանց հաղթանակ յոյսերը: Պետքը հաստատ վճռել էր հայերին էլ ազատել պարսկական լուծից եւ իր հովանաւորութեան տակ առաւ հայերի մէջ սկսված ազատական շարժումը: Յայտնի է որ Պետքը սկսեց արշաւանք դէպի Պարսկաստան, գրաւեց Կասպից ծովի արեւմտեան ափերը, բայց չը կարողացաւ առաջ գնալ, ուստի եւ Անդրկովկասի քրիստոնեաներին ազատելու գործը գլուխ չեկաւ: Սակայն այդ անապոյտութիւնը չը ոչնչացրեց Պետքի գիտաւորութիւնները. նրա հեռատես եւ իրաքանիւնը հայեացքը չը հեռացաւ հարաւային երկրներէ, մասնաւոր Պարսկաստանից եւ նա աշխատում էր, որ հայերը, իրանց ցանկացած քաղաքական հանգստութիւնը գրտնելու համար գաղթեն իրանց երկրից եւ բնակութիւն հաստատեն այն տեղերում, որոնք ուսաց իշխանութեան տակ էին գտնվում: Հայերը մի ընդհանուր գաղթականութիւն չը սկսեցին դէպի Ռուսաստան. բայց զանազան ժամանակներում նրանց փոքրիկ գաղթականական հատուածները անցան Ռուսաստան եւ հիմնեցին Ղզար եւ Մոզդոկ քաղաքները:

Հայերի թիւը Ռուսաստանում հետզհետէ այնքան բազմացաւ, որ իշխանիւնը առանձին

ձակ պատմութիւն, որ գրված է մեզանից հա-
րիւր քսան տարի առաջ։ Եւ սա ամօթ էլ չէ
համարվում...

ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹԻՒՆԻՑ ՎՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք Ախալքալաքի գաւառի գիւղացի-
ների օգտին։ Բաթումից՝ № 30 րուբ-
լի։ Բաթումից՝ 5 րուբլի։ Բաթումից՝ 1 րուբ-
լի։ Ա. Ա. Աղամանյանի նախագահու-
թիւմ ծառայողներից 30 րուբլի։ Նուիրատու-
ներն են։ Մ. 5 ր., Ս. Ամիրխանյան 3 ր., Հ. 2 ր.,
Ս. Մատուրեանյան 2 ր., Օ. 3 ր., Մ. Աթաբե-
կեանյան, Ա. Ղահրամանյան, Գ. Գեւորգեանյան, Ս.
Հայրապետեանյան, Ս. Մարտիրոսեանյան, Ա. Գա-
պարեանյան, Ա. Յովհաննէսեանյան, Գ. Խոջա-
յանյան, Գ. Ամիրխանյան, Չոպանեանյան, № մի-մի
րուբլի, Բ. Թահիրեանյան, Ն. Հայրապետեանյան,
Ս. Աթաբեկեանյան, Դ. Ալլախեանյան, Գ. Տէր-
Յովհաննէսեանյան՝ 50-ական կօպէկ, ИВАНЪ КИР-
ПАНОВЪ 50 Կ., ДМ. БЫЛАНОВЪ 50 Կ., և Ջոնար
50 կօպէկ։ 2) «Կովկասեան» ընկերութեան
նախագահութիւնը ծառայողներից 16 րուբլի։ Նուի-
րատուներն են։ Նախրեանյան Պ. 1 րուբլի,
Ա. Պետրոսեանյան 2 ր., Սուքիասեանյան Բ. 1 ր.,
60 Կ., Աղաբեկեանյան Մ., № №, Ֆ. Մելիք-
Բեկարեանյան, Խ. Կասմանեանյան, Ա. Խոր, Տիգ-
րան, Դիմիտրի Փերումեանյան մի-մի րուբլի,
Թէքո 50 Կ., Սիւնի Կօբերիձէ 1 ր. 10 Կ.,
Ա. Տէր-Մարգարեանյան 1 ր., Գ. Այրումեանյան
5 Կ., Պողոսեանյան Մ. 50 Կ., Տէր-Մարգարեանյան
Բ. 25 Կ., և Տէր-Միսնասեանյան 1 րուբլի։
Ընդամենը 81 րուբլի, որ նախկին 1917
րուբլի 64 Կ. հետ միասին կանէ 1998 րուբլի
64 կօպէկ։

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏ-
ՐԱՍՏԱԿԱՆ ՆԻՍՏԸ

Չորեքշաբթի, ամսին 21-ին, երեկոյան 8
ժամին Թիֆլիսի հասարակական գրադարանի
դահլիճում տեղի ունեցաւ Կովկասում հիմնվելիք
Հնագիտական ընկերութեան նախագահութիւնը, խոր-
հրդակցական նիստը, նախագահութեամբ Մօսկ-
վայի կայսերական Հնագիտական ընկերու-
թեան նախագահ Կոմսուհի Ուվարովայի Նիս-
տին ներկայ էին մօտ 35 անձինք, որոնց թուում
իշխան կառավարչապետի օգնական գեներալ-
լէյտենանտ Յրէզէ, գեներալներ Պօտոս, Ջելե-
նոյ, Սուլթան Կրիմ-Գիրէյ, Վէյդէնբաում, առա-
ջին գիմնադրախի գիրեկտոր Մարկով, Լօպա-
տանսկի, Ադ. Երեցեան և ուրիշ Կովկասի
հնագիտութեամբ հետաքրքրուող անձինք հայե-
րից ու վրացիներից։

Նիստը բանալով՝ Կոմսուհի Ուվարովան յայտ-
նեց, թէ ինքը Կովկաս գալով ուրախութեամբ
նկատեց, որ այստեղ ցանկութիւն կայ տեղա-
կան Հնագիտական ընկերութիւն կազմակերպե-
լու, որին և ինքը բոլոր սրտից համակրում է։
Այս միտքն իրագործելու նպատակով է այսօր
հրաւիրվել ժողովը։ Թէ ինչ ձև և պէտք է ըն-

նուիրակ էր ուղարկում այնտեղ, որ առաջ-
նորդական պաշտօն էլ ունէր։ Եկաւ Կովկաս
կայսրուհու ժամանակ Ռուսաստանի հայերը,
Էջմիածնի իրաւասութիւնից դուրս գալով,
զարձան Գանձասարի կաթողիկոսների թեմ.
Էջմիածնի հոգեւորականներին արգելվեց մանկ
Ռուսաստան և հովուէլ ժողովուրդը։ Այս
հանգամանքի մէջ մենք միայն երկու հակա-
թոռ կաթողիկոսութիւններէ—Էջմիածնի և
Գանձասարի—մրցութիւնը չը պիտի տեսնե՞ք։
Այդտեղ կար և քաղաքական անհրաժեշտու-
թեան հարցը։ Գանձասարի կաթողիկոսները
չարունակ բանակցութիւններ էին վարում ու-
սաց արքունիքի հետ, որոնց նպատակն էր
հայերի աղատութիւնը՝ ուսմանը աջակցու-
թեամբ։ Էջմիածնի հետ և պահվում այդ
տեսակ ձեռնարկութիւններից, հասկանալի է,
որ ուսաց կառավարութիւնը պիտի Գանձա-
սարի հետ գործ ունենալը նախապատել հա-
մարէր և ուսանալիքին Գանձասարի թեմ
ճանաչելը ձեռնտու էր երկու բանակցող կող-
մերի համար։ Այս դրութիւնը չարունակվեց
մօտ 20 տարի (1749—1768)։ Միմէն կաթո-
ղիկոսը գիմեց Եկատերինա կայսրուհուն, խնդ-
րելով, որ Ռուսաստանի հայերը նորից հպա-
տակեցնվեն Էջմիածնին։ Եկատերինան կատա-
րեց այդ խնդիրը և Սիմէոն 1768-ին նուի-
րակի և առաջնորդի պաշտօնով Ռուսաստան
ուղարկեց Միսնա եպիսկոպոսին։ Այս Միսնա
յաջորդն էր Յովսէփ Արղւթեանը, որ, ինչ-
պէս տեսանք, Ռուսաստան գնաց 1773 թին
Մենք այստեղ չենք կարող մանրամասն կեր-
պով հետեւել Ռուսաստանի հայերի նոր ա-
ռաջնորդի բոլոր գործողութիւններին։ Կը նը-

դունէ ապագայ ընկերութիւնը՝ կախված է ժո-
ղովի որոշումից. անկասկած աւելի նպատա-
կայարմար կը լինի, որ հիմնվի ինքնու-
րոյն ընկերութիւն, անկախ ուրիշ ընկերու-
թիւններից։ Իսկ եթէ որոշվի հիմնվել ճիւղ
Մօսկվայի ընկերութեան՝ ինքը իր կողմից խոս-
տանում է իր աջակցութիւնը, սակայն իրեն
նախագահ Մօսկվայի Հնագիտական ընկերու-
թեան, նա յատուկ պաշտօնական լիազօրութիւն
չունի յայտնելու։

Այնուհետև խօսեց բժշկագետ Բ. Նաւա-
սարկեանը. նա բացատրեց, որ նախ քան ներ-
կայ ժողովի զուգարկը, տեղի ունեցան մի քա-
նի նախապատրաստական խորհրդակցու-
թիւններ հիմնվելիք ընկերութեան տիպի մասին և աւելի
յարմար համարվեց Թիֆլիսում բանալ ճիւղ
Մօսկվայի կայսերական Հնագիտական ընկերու-
թեան և ոչ թէ ինքնուրոյն ընկերութիւն և
առաջարկում էր ընդունել այդ տիպը, իրեն
աւելի նպատակայարմար և տեղական ոյժե-
րին համապատասխան։

Ապա պ. Ադ. Երեցեանը մի բանախօսու-
թեան մէջ յիշեցրեց, որ 1871 թին Թիֆլի-
սում հիմնվել էր Հնագիտութեան սերողների
կովկասեան ընկերութիւն, որին հովանաւո-
րում էր կովկասեան փոխարքայ Մեծ Իշխան
Միխայիլ Նիկոլայեւիչը։ Ընկերութիւնը ար-
դիւնաւոր գործունէութիւն է ունեցել 6 տարի
չարունակ։ Այնուհետև Թիֆլիսում հրաւի-
րված Հնագիտական ժողովի նախապատրաս-
տական կազմակերպութիւնը նորից կենդանաց-
րեց քննած գործը, բայց կարճ միջոցով։ Այժմ,
օգտուելով Կոմսուհի Ուվարովայի ներկայու-
թիւնից, որ իր հանգուցեալ ամուսնու նման
սիրահար է Հնագիտութեան, ցանկալի է վե-
րառնալ 30 տարի առաջ հիմնված ընկե-
րութիւնը, Կովկասի անթիւ հնութիւնները
պահպանելու և ուսումնասիրելու նպատակով,
և թղլ չը տալ, որ մեր հնութիւնները կո-
ղտպվեն և դարձ կազմեն Լօնդօնի, Պարիզի,
Բեռլինի մուզէյներին։

Հիմնվելիք ընկերութեան տիպի մասին խօ-
սեցին և ուրիշ ժողովականներ (Ռոստոմով,
Տակալշիլի), որոնք առաջարկում էին ինքնու-
րոյն կովկասեան Հնագիտական ընկերութիւն
հիմնել։

Ուրիշ թեր և դէմ կարծիքներից յետոյ, ժո-
ղով նախ միաձայն որոշեց հիմնել Թիֆլի-
սում Հնագիտական ընկերութիւն, յետոյ ձայ-
ների մեծամասնութեամբ որոշեց, որ հիմն-
վելիք ընկերութիւնը լինի ճիւղ Մօսկվայի
կայսերական Հնագիտական ընկերութեան։

Ժողովը գտաւ, որ այդ ընկերութեան ճիւ-
ղերի կանոնադրութեան մէջ հարկաւոր է մի
քանի փոփոխութիւններ մտցնել՝ տեղական
պայմաններին յարմարեցնելու համար։ Այս փո-
փոխութիւնները խմբագրելու համար կազմվեց
յանձնաժողովը՝ հետեւեալ հինգ անդամներից—
Երեցեան Ա., Լօպատեանսկի Լ., Նաւասարդեան
Բ., Վէյդէնբաում Ե. և Տակալշիլի Ե.։

Կատեւոր ընդհանուր կերպով, որ այդ գործու-
նէութիւնը վերին աստիճանի ետանդուն էր և
բեղմնաւոր։ Կարելի է համարել կերպով ա-
ռել, որ այն ժամանակվայ հայկական գործերի
սիրտն ու հոգին Յովսէփ Արղւթեանն էր։
Ապացնում է մանաւանդ նրա նամակների ա-
հագին քանակութիւնը, այդ նամակների միայն
մի փոքրիկ մասի պատճեններն են մնացել և
սակայն դրանց թիւը հասնում է համարեւ
2000-ի։ Յովսէփը դարձրել էր ընդհանուր
տեղերի հայերի հետ, նրա թղթակցները ա-
մեն տեղ էին—Կ. Պոլս, Հնդկաստան, Ղարա-
բաղ, Վրաստան, Էջմիածնի Նա իրեն առաջ-
նորդ պիտի ընտրվէր Աստրախանում. բայց մենք
նրան տեսնում ենք չարունակ ճանապարհոր-
դելիս Ռուսաստանի զանազան կողմերում։ Եւ
այդ ճանապարհորդութիւնները կապված են
քաղաքական կարեւոր հարցերի հետ։ Յովսէփ
արքեպիսկոպոսը միայն իր թեմի հովիւ չէ,
այլ և քաղաքական գործիչ, իր ազգի ներ-
կայացուցիչը, որ կարգադրում է նրա գործե-
րը, ծրագրում է նրա համար նոր վիճակ, մի
ազդեցիկ և հեղինակաւոր միջնորդ է, որի
խօսքը, խնդիրը անմիջապէս բարձրագոյն
իշխանութեան է հասնում և ընդունվում։

Արղւթեանը Ռուսաստանում երեւաց մի
չափ նշանաւոր ժամանակի Դա Նկատերինա
II-ի ժամանակին էր, երբ ուսաց պետութիւնը
առաջադիմական խոշոր քայլեր էր անում
Ներքին և արտաքին քաղաքականութեան
մէջ Եկատերինան հետեւ էր Պետրոս Մեծի
ուղղութեան և ինքն էլ ստացաւ Մեծ տիտ-
ղոսը։ Գրաւոր կայսրուհին չըջապատված էր
կարող և ընդունակ մարդկանցով, որոնք նրա

ՆԱՄՍԿ ԱՌԱՎԱՐԱՐԻՑ

Մարտի 19-ին

Անբերբրութիւնից վնասված գիւղացիներին
օգնող այստեղի կօմիտէտը առաջին կարգի վը-
նասված ինքն գիւղերի ամենից շատ քաղցող
ընտանիքներին արդէն բաժանել վերջացրել է
հազար րուբլով գնած 1027 պտուղ ալիւրը։ Թէեւ
կարելի չափ մեծ է, և ալիւր բաժանելու ժա-
մանակ ցուցակագրվածների հետ միասին գա-
լիս էին և ցուցակից դուրս մնացած գիւղա-
ցիներ, բայց ոչինչ չը ստացած՝ դատարկ ձեռ-
քով էին վերադառնում դէպի իրանց քաղցած
ընտանիքը։ Այստեղի կօմիտէտը, հաստատ ո-
չինչ չիմանալով ապագայ նուիրաբերութիւն-
ների մասին, որոշել էր երեք հազար րուբլուց
(չլիւաւոր կօմիտէտ) ալիւր համար երեք հա-
զար րուբլի էր ուղարկել և ոչ թէ հազար,
ինչպէս առաջ գրել էին) այս անգամ միայն հա-
զար րուբլու ալիւր բաժանել, մնացած երկու
հազարը թողնելով մօտիկ ապագայի աւելի
սեւ օրերի համար։ Բայց, ինչպէս ասացինք,
չափանք, որոնք ցուցակից դուրս էին մնացել
թէ ալիւրը բաժանելու սկզբից և թէ մանա-
ւանդ հիմա քաղցած են և ամեն օր խմբե-
րով թափվում են քաղաք, դիմում են քաղա-
քային կամ գաւառական պաշտօնիւնները և
աշխատանք են խնդրում, սակայն չը ստանա-
լով ոչ աշխատանք և ոչ ալիւր՝ դժգոհ վերա-
դառնում են գիւղերը։

Առաջին ցուցակներից դուրս մնացած բո-
ղոքողներ կան Վաչիան, Չաւոթ-բա, Դեիսկա,
Գիւմիւրգա և մանաւանդ Օրծա գիւղերում։
Իսկ Գիւմիւրգայում, ինչպէս ասում են, մինչև
ալիւրը բաժանել մի ընտանիքում երկու երե-
խայ են սովածան հղել, թէ կիսաքաղցած
հիւանդութիւնից մեռել։ Այդ ընտանիքի հի-
ւանդ պատկած հայրը իր մնացած երեխաներով
քաղցած էին, բայց կօմիտէտը մարդագլուխ 30
ֆունտ ալիւր տալով՝ մի ամիս ապահով է հա-
մարում։ Թիւղնիքն են ձեռք առնված դժբաղդ
երեխաների մահվան իսկական պատճառն ի-
մանալու։

Թէ աշխատելու ընդունակ մեր գիւղացին
աշխատանքից չէ փախում, ինչպէս ոմանք
պնդում են, դրան ապացոյց է այն հանգամանքը,
որ աշխատելու ընդունակ, բայց որ և է յար-
գելի պատճառով առաջին ցուցակների մէջ ըն-
կած սակաւաթիւ գիւղացիներին ալիւր ստա-
նալու ժամանակ՝ այդ բողոքողութիւնը մահ էր
թուում. նրանք աւելի չուտ պատրաստ են աշ-
խատել, քան ձրի ալիւր ստանալ։ Պակաս ապա-
ցոյց չէ և այն հանգամանքը, որ ամեն մի ձիւն
գալուց յետոյ՝ ամեն մի քաղաքացու բազ չան-
դուրեցի մի քանի թիւաւորներ էին ներս մըտ-
նում և թղլուութիւն էին խնդրում, որ կը-
տուրներ ձիւնը մաքրեն, միայն թէ մի բան
տան, նրանք այս ձմեռ պատրաստ էին օրական
10—15 կօպէկով աշխատելու, բայց աշխա-

թագաւորութեան փառքն են կազմում. այս-
պէս են Ռուսաստանից, Պոտեմկին, Սուվորով,
Օրով, Ջուրով և ուրիշները, պետական մար-
դիկ և տաղանդաւոր զօրավայրեր, որոնք
ուսաց զէնքի անունն էին բարձրացնում և
մեծացնում Ռուսաստանի քաղաքական հե-
ղինակութիւնը։ Արտաքին քաղաքականու-
թեան մէջ Եկատերինան փայլալուծ էր յու-
նաց պետական վերակենդանացնելու և ա-
րեւելեան քրիստոնեաներին աղատելու միտքը,
նրան հարկաւոր էր մօտիկ և սերտ յարաբե-
րութիւն պահպանել այդ քրիստոնեաների հետ,
որպէս զի նրանց աշակցութեամբ կարողանայ
իրազերել իր քաղաքական ծրագիրները։

Չայոյց մի խնդիր, ընդունակ և ետանդուն
առաջնորդ մի յայտնի ժամանակներում ուսաց ար-
քունքի համար շատ հաճելի մարդ կը լինէր։
Արղւթեանը այդպիսի առաջնորդ հանդիսա-
ցաւ և մի կարճ միջոցում այնքան մօտեցաւ
Պետերբուրգի արքունիքին, որ Եկատերինայի
առաջին ձրի բարեհաճ ուղարկութիւնն էր վայե-
լում։ Նրան պալատական շրջանները մոցնողը
մի ուրիշ նշանաւոր հայ էր—Յովհաննէս Լա-
զարեան։

XVIII դարի առաջին կեսում Նոր Զուգայից
Ռուսաստան գաղթեց Դադար Նազարեան Ե-
ղիազարեան, որ աղւալական ծագում ունէր և
մէկն էր ջուղայեցի նշանաւոր փաճառականե-
րից։ Իր հետ նա Ռուսաստան բերեց մեծ հա-
րըստութիւն, որի մէջ նշանաւոր է այն խոշոր
աղանաղը, որ կոմս Օրով զննեց նրանից
450,000 րուբլով և նուիրեց Եկատերինա կայս-
րուհուն և որ այժմ 2 միլիոն րուբլուց աւել
արժողութիւն ունի։ Սկզբում Դադարը ընա-

տանք չը կար. և ինչ աշխատանք կարող էր
տալ մի փոքրիկ քաղաք։

Այստեղ, քաղաքում, բաժանած ալիւրը
գիւղացիները տուն տարան կամ չալակներով
կամ էջերի վրա բարձած. իսկ վաչիանցիք ի-
րանց գիւղին հասնելու բոլոր ալիւրը ժողովել
և միասին երկու ֆուրգօնով են տարել։ Ալիւ-
րի համար քաղաքս եկած, թէ ցուցակագրված
և թէ ցուցակից դուրս մնացած, վաչիանցիներ
ընկեր հասնում էր մօտ 100 հոգու։ Ահա այդ
ահագին ամբողջ չըջապատած երկու ֆուրգօն-
ները՝ ճանապարհ ընկաւ գիւղ։ Նոյնքան գիւ-
ղացիներ էլ գիւղի մօտ են դիմապրել ֆուրգօն-
ներին։ Հետաքրքրական տեսարան է տեղի ու-
նեցել։ Ուրախութիւն, իրարանցում. ամեն մէ-
կը աշխատելիս է հղել իր քսակին տիրութիւն
անելու, որ չը լինի թէ մի ուրիշ տանէ։ Թեր-
եւս ուրիշ տեղեր հայաշատիկով բարձած չո-
գենաւաններն և գնացքներն այնպիսի ցնն-
ծութեամբ չեն դիմաւորել, ինչպէս մեր խոզ
վաչիանցիք գիմաւորել են երկու ֆուրգօնե-
րին։ Եւ ինչ կարող է անել երկու ֆուրգօն
ալիւրը մի ահագին գիւղի համար։

Սակայն տեսէք այդ մի և նոյն գիւղում ինչ
է կատարվում։ Ինչպէս յայտնի է, կալուածա-
տէրերը այսպիսի նեղ ժամանակ ստիպողական
պահանջներ չեն անում այդ գիւղից։ Պ. Մուլթա-
ֆեանն ոչ միայն կապալավարժի վճարը յետա-
ձգել է, իսկ չքաւորներին բողոքովին բաշխել,
այլ և Դըրբեքեսալովի գանդատի համար Թիֆ-
լիս գնացած հաւատարմատար վաչիանցիներին
յետ դալու համար ճանապարհածախս է տուել։
Տէր-Յովհաննէսեանները, որ իրանք ևս կա-
րիքի մէջ են, իրանց հասնելիք կապալավարժը
ստանում են այն գիւղացիներից, որոնք դեռ
կարող են որ և է մի բան տալ. մնացածնե-
րին բաշխել են։ Իսկ Դըրբեքեսալովը համա-
ձայնվել է մօտ 4000 րուբլու իր գանդատը
յետ առնել և «հաշտվել» է այն պայմանով, որ
վաչիանցիք մինչև այս մարտի 28-ը վճարեն
1500 րուբլի... Վաչիան գիւղի 206 անից մի-
այն մի 50 տան շատից-քից անաւանդէն է մը-
նացել։ Ահա այդ 50 տունը եղած-չեղածը ու-
ղում են ծախել և վճարել անողորմ կալուա-
ծատիրոջը, որ հողիները աղատում Մօտ 600
րուբլի փող է ձրտելից ձարեն...

Գրել էի, թէ օրծայի Արեւեան ազգանունով
մի ծեր գիւղացի, Թափարվանի ձորով անցնե-
լու ժամանակ, ժայռից ընկել ու մեռել է։ Ա-
րեւեանը մինչև վերջին տարիներս լաւ ապ-
րուստ է ունեցել. սակայն վերջերս աղքատա-
ցած է հղել և աղէտի նորհիւ ուղղակի սկսել
է քաղցել ընտանիքով. այդ պատճառով էլ ե-
կել էր քաղաք ալիւր տանելու կօմիտէտից,
բայց ծանօթ քաղաքացիները սկսել են նրան
յանդիմանել, նախատել այն պատճառով, թէ
իրեն միջոց ունենալով՝ նա ձրի ալիւր է
խնդրում. նա չէ կարողացել իր դուրսիւնը
պարգել, իրողութիւնը բացատրել և սկսել է

կուլթիւն հաստատեց Աստրախանում, բայց յե-
տոյ տեղափոխվեց Մօսկվա։ Նրա հետ էին նրա
չորս որդիները, որոնք ծնվել էին Զուգայում
և որոնց անուններն էին Յովհաննէս, Միսնա,
Խաչատուր և Յովակիմ։ Բայց դա իր սեփա-
կան բարեբաղդութեան մասին մտածող մեծա-
տունների մի ընտանիք չէր։ Նա սկսեց ար-
դիւնաբերական լայն գործունէութիւն։ Մօսկ-
վայի մօտ հիմնեց մետաքսի գործարան, ձեռք
բերեց ահագին կալուածներ, հասաւ մեծ փառ-
քի և նուիրված էր իր ազգի բարոյական շա-
հերին։ Այսպէս կազմվեց Ռուսաստանում Լա-
զարեանների հռչակաւոր տոհմը։

Դադարի առաջ որդի Յովհաննէսը, որ մեծ
ընդունակութիւններ ունէր և շատ լաւ կըր-
թութիւն էր ստացել, տեղափոխվեց Պետեր-
բուրգ։ Այդտեղ նա մօտեցաւ պալատական
շրջաններին և Եկատերինայի խորհրդական-
ների հետ ամենամօտիկ յարաբերութիւններ
էր պահպանում։ Յովհաննէս Լազարեանը հայ
ազգի ամենամեծ բարեբարեկամը մէկը հանդի-
սացաւ. նա էր Լազարեան ձեռնարանի առաջին
հիմնադիրը. նա էր, որ հայերի համար միջնոր-
դութիւններ էր անում արքունիքում։ Յովսէփ
Արղւթեանը դարձաւ այս նշանաւոր հայի ա-
ջակիցը և երկուսը միասին ոչինչ չալել չէին
խնայում՝ իրանց դժբաղդ հայրենիքին օգնելու
և նրա տառապանքները թեթեւացնելու հա-
մար։ Այդ ջանքերը աղողութեամբ պսակվեցին
գնեւ այն հայերի վերաբերմամբ, որոնք ապ-
րում էին Ռուսաստանում։ Իսկ այդ հայերը
քիչ չէին Յովսէփ արքեպիսկոպոսը Ռուսաս-
տանում ստեղծեց հայկական մի մեծ թեմ։

(Ը շարունակվի)

վերջերս յայտնի դարձան: Դա, ասում է թըղ-
թակիցը, շատ համապատասխանում է թիւր-
քաց վերջին երկու ասանակների քաղաքա-
կանութեանը:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

21 մարտի

ԼՕՆԴՕՆ, «Բէյտերի գործակալութեան» հա-
ղորդում են Պատրիստից, թէ չինական տասն
հազար զորքեր, Սեւ-Դորալաների հրամանատա-
րութեան տակ, գտնում են այժմ Ուսուլուից
12 մղոն հեռու, ուր ֆրանսիական երեք հազար
զինուորներ անհմարնորէն թոյլտուութեան
են սպասում յարձակվելու չինացիների վրա,
սակայն Պեկինից ուղարկված խիստ հրաման-
ները արգելում են նրանց յարձակումն գործել:
Պատրիստիցն բոլորովին հանգիստ է եւ պա-
հում է իրան աւելի լաւ, քան որ եւ է մէկը
դաշնակիցների գրաւած քաղաքներից: Հասա-
րակական գործերը վարում են բացառապէս
չինական աստիճանաւորները, իսկ ֆրանսիական
և գերմանական յանձնառողները կատարում
են լոկ խորհրդակցական դեր եւ միջամտում են
գործերին միայն այն դեպքերում, երբ յիշաւ
կատարվում են ապօրինի գործեր: Այդպիսի
դեպքերում յանձնառողները դառնում են
վճարելի ատեններ:

Պեկին, Գինեթալները համաձայնութիւն կա-
պարդին այն մասին, որ Տակուի, Շանհայ-
զուանի եւ Տեանձինի մարտիկները գտնէ ան-
պէտք դարձնեն, իսկ Հիւսիսային մարտիկները, որ
գտնվում է գետաբերանում, Տակուի մօտ, բո-
ւորովի կործանեն, որովհետեւ նրա պատճառով
չուրը այնտեղ սաստիկ ծանծաղացել է: Այս
առաջարկութիւնը մեծ բաւականութեամբ ըն-
դունվել է վաճառականների կողմից, որովհետեւ,
երբ մարտիկները կործանվի, գետը նորից նաւա-
րկելի կը դառնայ մինչեւ Տեանձին:

Պեկին, Վալդերգէէ առաջարկեց դաշնակից-
ների զորքերի հրամանատար գեներալներին
հաւաքվել ձմրանից սկսած ընկնելու հա-
մար, թէ ինչ պէտք է խորհուրդ տալ դեսպան-
ներին զինուորական այն գործողութիւնների
վերաբերմամբ, որոնք կարող են հարկաւորվել
ի նկատ առնելով միաբան յայտագրի մի քանի
կէտերը:

ԻՍՏԱՆԲՈՒԼ, Սէուլից ստացված տեղեկու-
թիւններին նայելով՝ անպիկան եւ եապօնա-
կան դեսպանները անցեալ երկուշաբթի օրը
ընդունվելին կորեական կայսրից: Ընդունելու-
թեան ժամանակ եապօնական դեսպանը գործ
էր անում բարեկամական լեզու, իսկ անգլիա-
կան դեսպանը վճռականորէն բողոքեց մաքսա-
անների կառավարիչ Մակա-Լիդի Բրաունի ար-
ձակման դէմ, եւ հրամանը նրա արձակման
մասին նոյն երեկոյան եւ եթ յետ առնվեց:

ՆԱՍՈՒՎՊՈՐՏ, Որովհետեւ բոլորները նորից
սկսեցին աւերել երկաթուղային գիծը, ուստի
երկաթուղային երթեւեկութիւնը հիւսիս հետ
նորից դադարեցնվեց: Կապի դադարեցում
թեան մէջ գտնվում են միայն բոլորների փոք-
րաթիւ, այս ու այն տեղում զրոյած զորաբա-
ժիններ:

ՏԵԱՆՁԻՆ, Անցեալ կիրակի, այստեղից 7
մղոն դէպի հիւսիս, մի աւազակային խումբ,
բաղկացած մօտ հազար հոգուց, յարձակման
ենթարկվեց գերմանական մի վաշտ զինուոր-
ների կողմից եւ ի փախուստ դարձաւ: Այդ
ժամանակ աւազակներից սպանվեցին 11, վի-
ւորուրդներ 50 եւ գերի ընկան 30 հոգի:
Գերմանացիները աւարեցին մի թնդանօթ եւ
չառ սայլեր: Լուրերին նայելով՝ աւազակների
մէջ կան 12 եւրօպացիներ:

ԲԵԼԳԻԱ, Պաշտօնապէս յայտարարված է,
որ արտաքին գործերի մինիստր Վուլֆ Նա-
նակովում է մինիստր-նախագահ: Մինիստրու-
թիւնը կազմված է այժմ չորս արմատական-
ներից, երկու չէզոքից եւ երկու նապրեդ-
նակիցից:

ՊԵԿԻՆ, Բիչ առաջ Զօնադիտում, Պա-
տրիստից 120 կրօմէտր հեռու, դէպի հարաւ-
արեւմուտք, տեղի ունեցած քրիստոնեաների
կոտորած: Ֆրանսիական գնեկալ Բալիի ղո-
րաօները երկաթուղով ուղարկված է այնտեղ:

ՊԱՐԻԶ, Ծովային մինիստրը հրամայեց ձեռ-
նամուկ լինել չինուր 20 ստորջրային նաւա-
կներ, որոնց չինուրները պէտք է բաժանվեն
Շերբուրգի, Բօֆորի եւ Տուլօնի նաւարաննե-
րի մէջ:

ՊԵԿԻՆ, Պիչոնի ուղեւորութեան հարցը յե-
տաձգված է մինչեւ Բօյի գալը, որ ճանապարհ
կընկնի Մարսէլից ապրիլի 25-ին:

ՏԵԱՆՁԻՆ, Կիրակի գիշերը, մի հնդկական
զինուոր, որ պահապան էր կանգնած, վերջ
ստացաւ ազդրին հրացանի գնդակով: Նա ա-
սում է, թէ ինքը գրանից յետոյ երկու անգամ
հրացան արձակեց եւ կարծում է, որ իր վրա
յարձակվողները օտարերկրեայ զինուորներ են:
Օտարերկրեայ հեծեալ հետեւանկերից 300
հոգի երէկ ճանապարհ ընկան հարկաւոր աւա-
զակներին դէպի Բիտայեան շրջանը:

Հնդկական զօրքի կապիտան Բարնէտ երէկ
երեկոյան ենթարկվեց յարձակման եօթը ֆը-
րանսիացիների կողմից եւ վիրաւորվեց սրի
հարուածներով, թէպէտ եւ վերջը վտանգա-
ւոր չէ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, Բօրսա Ա. Ի. Մանթաշկի
նաւթարդիւնաբերական եւ առեւտրական ըն-
կերութեան բաժնէթղթերը մարտի 20-ին գըն-
վում էին 270 ռուբլով, մարտի 21-ին—268
ռուբլով:

22 մարտի

ԲԵՐԼԻՆ, Վալդերգէէ հաղորդում է Պեկինից,
«Տեանձինից ճանապարհ ընկաւ մի զորաբաժին,
որ բաղկացած է 3 1/2 ռօտայից, մի խումբ հե-
ծեալներից եւ խումբ թնդանօթներից»:
Զորաբաժինը ուղեւորվեց դէպի Յիլիսայի լիճը,
որ գտնվում է Տեանձինի հիւսիս-արեւելեան
կողմում, որտեղից կրկին տեղեկութիւններ են
ստացված 1000 հոգուց բաղկացած եւ թնդա-
նօթներ ունեցող աւազակների մասին: Զորա-
բաժինը հալածեց նրանց հարաւային ուղղու-
թեամբ: միեւնոյն ժամանակ Տեանձինից եւ
Տօնկուից դուրս եկած հեծեալ զորաբաժիններ
աշխատում են բռնել նրանց: Զինական իշխա-
նութիւնների ցանկութեամբ՝ մի-մի ռօտա
Տեանձինից փոխադրվեցին Ուսուլու եւ Լին-
տին—Կու, որոնք 29 եւ 17 կրօմէտր հեռու են
Պատրիստիցից, ազգաբնակչութիւնը աւազակ-
ներից պաշտպանելու համար:

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ, Ֆոլկստիգի ընտրութիւննե-
րը ունեցան հետեւեալ քնդհանուր հետեւանքը:
Ընտրվեցին բարենորոգումների ձախակողման
կուսակցութեան 73 անդամ, 5 չափաւորներ,
14 սօցիալ—դէմօկրատ, 8 աջակողմեաններ եւ
2 անորոշներ:

ԲԵՐԼԻՆ, Այսօր տեղի ունեցաւ պետական
30%-աբեք՝ 300 միլիոնի փոխառութեան ստո-
րագրութիւնը, մինչեւ երեկոյ պետական բանկի
վարչութիւնը տեղեկութիւն է ստացել կլոր
թուով 4,621 միլիոն գումարի ստորագրութեան
մասին:

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, Զինուորական մինիստրը հա-
ղորդեց, թէ Ազգիկալից հաւատարմութեան
երդմունք տուեց Միացեալ-Նահանգներին, բայց
եւ այնպէս նա միում է գերի, թէպէտ եւ գուցէ
աւելի ազատութիւն կը ստանայ գերութեան
ժամանակ:

ԽՈՐԱԳԻՐ ԱՆԼԻՍՏԱՆԻ ԲԱՆԿԱՅԻՆ
Հրատարակչներ՝ ԹԱՊՈՒՆԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍՏԱՆԿ ԻՆԼԻԳ-ԱՆԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՐ ՀԻՄՆԵՆՆԵՐ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօյի արձանի հանդէպ)

ա մ ե ո ռ, բ ա ջ ի կ ի ռ ա կ ի օ ռ ե ի ջ:

Ա Ռ Ա Ռ Օ Տ Ն Ե Ր Ը

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վիրաւորու-
թեան, վերականգն (սիֆիլիս) եւ միզապտ. հիւանդ.
Կ. Մ. Զիլօլման—9—10 ժ. աչքի, ներքին եւ
ներարկային հ.

Կ. Բ. Գալիլեյ—12—1 ժ. ականքի, քթի եւ կա-
կորջի հ.

Զ. Բ. Բարաբանեան—11—12 ժ. կանանց եւ երե-
խայից հիւանդ.

Ս. Պ. Նարայեանեան—1—1 1/3 ժ. ներքին եւ երե-
խայից հ.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը
Կ. Ն. Ռոստոմբեկով—5—6 ժ. վիրաւորութեան եւ
մորթու հ.

Կ. Ն. Եպիֆանով—6—7 ժ. ներարկային (երեկ-
տարումութիւն), եւ վերքի հ.

Գ. Ս. Թաւրաւանով—7—8 ժ. ներքին եւ երե-
խայից հ.

Բ. Ա. Նաւասարդեան—7 1/3—8 ժ.
Վճար 50 կ. չքաւորներ ձրի համախորհրդի (Կօն-
սիլիում) եւ օպերացիայի համար առանձին:

Օ. Ս. Աւալմիսկալի—տանը, ծաղկահատ եւ բժը-
կական մարմնամարզ. դիւնը 11—1 ժ.:
Հիւանդանոցի վերատնուէ՝
ԲՈՅԿԱԿԱՆ ԿԱՆԱՍԱՐԳԵԱՆԻ

Ս. ՆԱՍԱՐԳԵԱՆԻ

«Պատկերներ վիրջին անքիւնների տաճկահայ,
կեանքից» հրատարակութիւն տ. Վ. Գրան
Նեանի: Դիմել՝ Մոսկա, Տուխարեւա, Բ. Ս. Կ.
ՆԱՆՈՎՈՅ, ՍՈՅՏՎԵՆՆՈՅ ԴՈՄԵ, Կարկի է ստան-
ալ թիֆլիսում պ. Լ. Է. Սարգսեանից
(«Մուրճ»-ի խմբագրութիւն): 5—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Ուրբաթ, մարտի 23-ին,

պ.պ. անդամների, կանդիդատների եւ նրանց

ընտանիքների համար

Ն. Ա. Կ Օ Չ Լ Օ Վ

Կը տայ մի ֆանտաստիկական եւ էֆֆէկտաւոր
ներկայացում՝ «Հնդկացիները խնջոյքի ժամա-
նակ» անունով: 2—2

ԲՈՂԱՅԻՆ ԿԱՐԵՆՏ

Յ. Յ. ՂՈՎԻԷԼԵԱՆԻ

Ընդունում է՝ վէներական, ախտական, մորթու

եւ ներքին հիւանդութիւն ունեցողներին:

Առաւօտեան 9—12 ժամը

Երեկոյան 5—8 ժամը:

Միխայիլակայ եւ Նեմեցկայ փողոցների

անկիւն, տուն Սիլվիցկու, մուտքը Նեմեցկայ

փողոցից: 5—25

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակված է անուրբ կապալով տալու Բէտօնի
չրմուղ խողովակ չինուր աշխատանքները Գօ-
գօլովակայ փողոցում, սկսած Տրուխաչկի
անից մինչեւ Վօլգայայ փողոցում այժմ
գոյութիւն ունեցող խողովակը, 82,00 պազ.
առձէն երկարութեամբ եւ 1200 ռուբլի գու-
մարի: Անուրբ մասնակցի ցանկացողները
կարող են անսնել պայմանագրեր վարչութեան
չինարարական բաժնում բոլոր իր օրերը ժամի
9-ից մինչեւ 3-ը: 2—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

արանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատան
մէջ մարտի 23-ին, յերեկվայ ժամի 1-ին, նշա-
նակվ